

ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА АГРАРНОЇ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ

Л.О. Вдовенко, доктор економічних наук
Вінницький національний аграрний університет
О.С. Черненко, кандидат економічних наук
ННЦ «Інститут аграрної економіки»

Обґрунтовано необхідність формування підприємницького середовища з високим рівнем захисту пріоритетних інтересів аграріїв та забезпечення збалансованого розвитку сільськогосподарського виробництва, що досягається завдяки підвищенню ролі інформаційної складової забезпечення фінансової безпеки при прийнятті управлінських рішень, що сприятиме ефективному управлінню завдяки використанню інформаційної бази внутрішнього та зовнішнього середовища. Встановлено, що фінансова звітність є елементом інфраструктури ринкової економіки, реальним засобом комунікації, за допомогою якого менеджери різних рівнів мають змогу формувати стратегію і тактику розвитку підприємства. Наголошено на достовірності як важливій якійсь характеристикі інформаційної бази, яка знижує ризик впливу зовнішніх і внутрішніх загроз фінансовій безпеці, та визначено фактори впливу на її рівень в сучасних умовах господарювання аграріїв.

Ключові слова: фінансова безпека, фінансова звітність, фінансовий стан підприємства, управління фінансовою безпекою, загрози, фінансові інтереси

Постановка проблеми. Для забезпечення стабільності фінансового стану і безпеки суб'єктів підприємництва в аграрній сфері необхідним є наявність дієвого механізму управління фінансовою безпекою, головною метою якого є формування підприємницького середовища з високим рівнем захисту пріоритетних інтересів аграріїв та забезпечення збалансованого розвитку сільськогосподарського виробництва.

Фінансова безпека суб'єктів підприємництва в аграрній сфері обумовлена впливом не лише внутрішніх факторів, але й постійно змінного зовнішнього середовища, тому необхідно враховувати як внутрішній так і зовнішній вплив загроз та небезпек пріоритетним фінансовим інтересам суб'єктів підприємництва. При цьому зростає роль інформаційної складової забезпечення фінансової безпеки, що сприятиме ефективному управлінню завдяки використанню при прийнятті управлінських рішень інформаційної бази внутрішнього та зовнішнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розробку теоретичних та практичних засад формування фінансової звітності як основи

оцінки фінансової безпеки зробили Ф. Бутинець, С. Голов, В. Жук, В. Завгородній, С. Зубілевич, В. Пархоменко, Г. Славюк, В. Стражев, Б. Усач, В. Швець та інші. Однак, відсутні наукові дослідження, в яких ґрунтовно розглянуто проблеми забезпечення високого рівня фінансової безпеки, інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств у взаємозв'язку із пріоритетними інтересами та використанням достовірної інформаційної бази зовнішнього і внутрішнього середовища.

Результати досліджень. Весь процес менеджменту, починаючи з постановки цілей, побудови стратегії, формування завдань та закінчуючи організацією, моніторингом, контролем та оцінкою результатів процесу управління, розпочинається з інформації та інформацією закінчується [1, с.175].

Визначальними факторами формування і забезпечення стабільного рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємництва є націленість на підвищення рівня капіталізації, наявність єдиної облікової політики та відкритої фінансової і статистичної звітності. Іншими словами, для оцінки реального стану фінансової безпеки суб'єктів підприємництва в аграрній сфері важливим є наявність інформаційної бази прийняття виважених управлінських рішень щодо нейтралізації і запобігання загрозам та небезпекам.

Серед джерел інформаційної бази внутрішнього середовища, від якого залежить захист пріоритетних фінансових інтересів суб'єктів підприємництва від загроз та небезпек, що використовується для складання і подання обґрунтованої та достовірної фінансової звітності, є облікова політика, в якій розкриваються основні засади фінансово-господарської діяльності підприємств.

У сучасних умовах господарювання особливого значення набуває й ефективне використання облікової інформації для детального аналізу в прийнятті правильних і своєчасних управлінських рішень, які дають змогу оперативно вживати дієвих заходів щодо забезпечення ефективної конкурентоспроможності ринкових структур господарювання на поточний момент і довгострокову перспективу [2, с.57–61].

Мета використання внутрішніх джерел інформації полягає у наданні можливості оцінити на основі форм фінансової звітності досягнуті результати фінансово-господарської діяльності, контролювати здійснення нормативно-планових показників, визначити перспективи розвитку суб'єкта підприємництва.

Невід'ємною складовою інформаційної системи є фінансова звітність, яка визначається сукупністю показників про наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, вказує на його реальні й потенційні фінансові можливості. Вона відображає і дає змогу оцінювати результати діяльності, прогнозувати напрямки підвищення ефективності, сприяє розробці й прийняттю виважених управлінських рішень, тому її слід розглядати не лише як інструмент забезпечення ефективного управління на

всіх рівнях, але і як потужну інформаційну базу, що безпосередньо сприяє фінансовій безпеці господарюючих суб'єктів галузі та держави в цілому.

Останнім часом з'явилися дослідження, що пов'язують фінансову безпеку з фінансовою звітністю [3, с. 265], [4, с. 88].

Нині в Україні якісно трансформується роль фінансової звітності підприємств. Сьогодні вона є елементом інфраструктури ринкової економіки, реальним засобом комунікації, за допомогою якого менеджери різних рівнів мають змогу формувати стратегію і тактику розвитку підприємства... Фінансова звітність є комплексною моделлю відображення оптимізованої комбінації інтересів суб'єктів ринку, яка динамічно розвивається і модифікується під впливом сучасних змін економічного середовища. Вона одночасно виступає предметом конфлікту між її укладачами та користувачами та засобом його врегулювання [3, с. 266].

Правильний підхід до побудови системи фінансової звітності та методології їх формування і подання, надасть можливість ефективно використовувати ресурси підприємства, підвищити достовірність та адекватність фінансової інформації, а відтак й здійснювати глибокий аналіз процесів та явищ, які негативно впливають на господарський процес, а зокрема і на фінансову безпеку підприємства [5, с. 253–256].

Враховуючи важливість фінансової звітності варто зупинити увагу на тому, яким чином вона складається на підприємствах, адже наявна практика, що супроводжується корегуваннями кінцевих результатів у фінансовій звітності, веденням подвійної бухгалтерії тощо. Такі, на перший погляд, незначні зміни чинять безпосередній вплив на фінансову безпеку суб'єктів підприємництва, які і так в силу специфіки виробництва, є ризиковими для ведення бізнесу, мають і так низький рівень довіри з боку користувачів фінансової звітності.

На думку О.М. Коробко [6, с. 280–282] «така звітність, як і будь-яка інша, може містити помилкові дані. А такі дані не тільки можуть, але й повинні бути виправлені. Проблема виправлення помилок у фінансовій звітності є актуальною, адже невиправлені помилки приводять до невідповідності бухгалтерського обліку, і як слідство, помилкам в прийнятті управлінських рішень, недоплати податків, штрафним санкціям. Повинні використовуватись дані, які відповідають певним правилам, вимогам і нормам, що є зрозумілими та прийнятними для користувачів. Тому процес підготовки та складання фінансових звітів, до якого неминуче входить і виправлення помилок, повинен бути організований відповідно до законодавства та забезпечувати користувачів правдивою інформацією про фінансові результати діяльності і фінансовий стан підприємства».

Отже, в умовах нестабільності ринкового середовища зростає роль максимальної достовірності поданої інформації, що міститься у фінансовій звітності, для всіх її користувачів, що впливатиме і на управлінські рішення в процесі здійснення підприємницької діяльності. Адже змінюючи достовірні дані фінансової звітності, підприємства аграрної сфери економіки ставлять себе в незрозуміле становище перед державою і можуть в такий спосіб позбутися державної підтримки, на яку розраховують.

Високий рівень поінформованості про фінансово-майновий стан в ринкових умовах є суттєвим засобом конкурентної боротьби в глобальному світі [7, с. 477].

Слід зауважити, що якісне представлення інформації у звітності вкрай важливе, адже звітність сільськогосподарських підприємств, що подається ними до статистичних, податкових органів галузевого управління є інформаційною основою прийняття управлінських рішень, а отже формує аграрну політику держави. На думку авторів «на її інформації будується державна статистика, яка використовується в державному та галузевому управлінні... Як наслідок – викривлення показників звітності, послаблення аргументації в аграрній політиці» [4, с. 75–76].

Таким чином, фінансова безпека є основою ефективної діяльності суб'єктів підприємництва аграрної сфери економіки в ринковій економіці і визначається їх фінансовим станом, який найповніше відображений у фінансовій звітності. Відтак важливим напрямом економічної політики держави має бути і постійний моніторинг фінансової та статистичної звітності. Формування ринкових відносин вимагає від кожного учасника підприємницької діяльності вміння адекватно аналізувати економічну інформацію і приймати виважені рішення щодо інвестування своїх ресурсів в суб'єкти господарювання з метою одержання прибутку як основного мотиву підприємницької діяльності, що досягається лише за умови забезпечення прозорості та достовірності складеної фінансової звітності.

Фінансова звітність відіграє важливу роль в інформаційному забезпеченні діяльності суб'єктів підприємництва, оскільки вона узагальнює відомості бухгалтерського обліку, на яких ґрунтується статистичний, податковий і управлінський облік. В той же час інформаційні дані управлінського обліку забезпечують суттєвою інформацією в деталізованому вигляді керівників різних структурних підрозділів, що сприяє більш виваженому підходу до прийняття управлінських рішень в забезпеченні стабільності фінансової безпеки.

Отже, основою прийняття обґрунтованих рішень, спрямованих на ефективне управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва в аграрній сфері є наявність інформаційної бази як найважливішого мобілізуючого елемента у функціонуванні системи інформаційного забезпечення, яка направлена на вирішення стратегічних напрямів діяльності суб'єктів підприємництва аграрної сфери економіки (рис. 1).

Достовірність є важливою якісною характеристикою інформаційної бази, яка знижує ризик впливу зовнішніх і внутрішніх загроз фінансовій безпеці. В той же час інформація є достовірною, коли вона не містить суттєвих помилок, відображає реальний фінансовий стан суб'єкта підприємництва. Достовірності фінансової звітності сприятиме своєчасне проведення інвентаризації активів, майна, коштів, розрахунків тощо, причому слід приділяти увагу на рівні Служби фінансової безпеки підприємства питанню контролю за правильністю формування доходів, витрат і результатів діяльності, додержанню правил ведення бухгалтерського

обліку та складання фінансової звітності, виявленню впливу елементів облікової та фінансової політики на результативність діяльності суб'єктів аграрної сфери економіки.

Рис. 1. Вплив інформаційної бази на ефективність управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва аграрної сфери економіки

складено авторами

Однак, інформаційна база не позбавлена недоліків, зокрема такими є «нестабільність грошової одиниці, особливо під час інфляційних процесів», «оцінка необоротних і оборотних активів за цінами їх придбання, яка не завжди відповідає ринковій (поточній) ціні» та «несвоєчасність надання інформації користувачам із причини періодичності її підготовки відповідно до законодавства (квартал, рік)» [1, с.178].

Для прийняття ефективних управлінських рішень в системі оцінки рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємництва, слід деталізувати інформацію за видами доходів, витрат, господарськими операціями з метою уникнення хибних і суперечливих показників діяльності. Під час складання фінансової звітності варто дотримуватися принципів, методів і процедур обліку в такий спосіб, щоб досягти належних якісних її характеристик.

Посилення конкуренції та зміни економічної ситуації в країні вимагають від фінансових менеджерів можливості доступу до джерел

інформації не лише тієї, що міститься у внутрішньому середовищі підприємницької структури, а й тієї, яка черпається із зовнішнього середовища, враховуючи важливість різних економічних зв'язків суб'єкта підприємництва і специфіки його фінансових потоків, які в сукупності використовуються як потужна інформаційна база для прийняття виважених рішень та сприяють ефективному управлінню фінансовою безпекою.

На думку О.Ю. Амосова [8, с.76] «процес управління фінансовою безпекою підприємства визначається як сукупність високого рівня платоспроможності підприємства і ліквідності його оборотних коштів, найбільш ефективної структури капіталу підприємства, підвищення якості планування і здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства в усіх напрямках стратегічного й оперативного планування і управління технологічним, інтелектуальним і кадровим потенціалом підприємства, його основними й оборотними активами з метою максимізації прибутку і підвищення рівня рентабельності бізнесу, а також росту курсової вартості цінних паперів підприємства».

Висновки. Отже, основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, направлених на забезпечення високого рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємництва в аграрній сфері є наявність сформованої інформаційної бази, достовірність і якість якої сприятиме ефективному управлінню фінансами підприємств в умовах нестабільності ринкового середовища за умови високої кваліфікації фінансових менеджерів Служби фінансової безпеки підприємства. Основна інформація зосереджена у формах фінансової звітності та даних управлінського обліку, які є вагомим інформаційним фундаментом фінансового менеджменту в підприємницьких структурах.

Доцільність підвищення рівня фінансового менеджменту продиктовано посиленням процесів інтеграції, інформатизації, диверсифікованості аграрного бізнесу. Успішність реалізації заходів, спрямованих на забезпечення високого рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємництва в аграрній сфері залежить від швидкості та ефективності реагування менеджменту Служби фінансової безпеки підприємства на можливі загрози та своєчасну ліквідацію негативних наслідків факторів несприятливого внутрішнього і зовнішнього середовища. Служба фінансової безпеки, взаємодіючи з обліковою та економіко-правовою службою на підставі формування стратегічних і поточних підходів до представлення активів, доходу, прибутку, власного капіталу формує, обробляючи зовнішню інформацію, облікову політику, удосконалює звітну інформацію, що забезпечує високий рівень інвестиційної привабливості, конкурентоспроможності та загалом фінансової безпеки підприємства.

Література

1. Євтушенко М.В. Роль інформаційного забезпечення в процесі фінансової діагностики / М.В.Євтушенко // Формування ринкових відносин в Україні.– 2014.– №12(163).– С.175–180.
2. Янчева Л. Фінансова звітність в інформаційній системі управління /

Л. Янчева, І. Чернікова, С. Ляшенко // Бухгалтерський облік і аудит. –2007. – №6. – С. 57–61.

3. Івахів Ю. Сутність і роль фінансової звітності у системі інформаційного забезпечення суб'єктів ринку / Юлія Івахів // Економічний аналіз. – 2010. – Випуск 5. – С. 264–267.

4. Жук В.М. Облікове забезпечення інвестиційної привабливості та безпеки підприємства й аграрної галузі: практичне керівництво / В.М.Жук, Б.В.Мельничук, Ю.С. Бездушна та ін. // За ред. В.М.Жука. – К.:ТОВ “Всеукраїнський інститут права і оцінки”, 2013.– С. 75–76.

5. Штулер Г.Г. Перспективні напрямки узгодження фінансової звітності в Україні з міжнародними стандартами / Г.Г. Штулер, В.К. Макарович, Т.І. Владімірова // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка: збірник наукових праць. – Ч. 2 Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності в сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці. – 2010. – Вип. 29. – С. 253–256.

6. Коробко О.М. Вплив бухгалтерської оцінки в процесі управління фінансами на прийняття рішень / О.М. Коробко // Вісник Житомирського інженерно-технічного університету. – Житомир: ЖІТІ, 2001. – №15. – С. 280 – 282.

7. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: монографія / Жук В.М.– К.:ННЦ ІАЕ, 2009.– 648с.

8. Амосов О.Ю. Фінансова безпека підприємства в сучасних економічних умовах : теоретичний аспект / О.Ю. Амосов // Проблеми економіки. – 2011.–№4.–С. 76–80.

References

1. Yevtushenko, M.V. Formational role in the provision of financial diagnostics. *The formation of market relations in Ukraine*, 2014. no. 12 (163), pp. 175–180. (in Ukrainian).

2. Yancheva, L., Chernikova I., Lyashenko S. Financial reporting in information system management. *Accounting and Auditing*, 2007, no. 6, pp. 57–61. (in Ukrainian).

3. Ivahiv, Y. The essence and role of financial reporting information system of market. *Economic Analysis*, 2010. vol. 5, pp. 264–267. (in Ukrainian).

4. Zhuk, V. M., Melnichuk, B. V., Bezdushna Yu. S. (2013). *Accounting software investment attractiveness and safety of enterprises and the agricultural sector: a practical guide*. Kyiv: “Ukrainian Institute of law and assessment”, 2013. 75–76 p. (in Ukrainian).

5. Shtuler, G. G., Kravchuk, V. K., Vladimirova T. I. Perspective directions harmonization of financial reporting in Ukraine with international standards. *Scientific Bulletin of the Uzhgorod University. Series: Economics: collection of scientific works. Part 2 Improvement of accounting, analysis, auditing and reporting in modern conditions of globalization processes in the world economy*, 2010, vol. 29, pp. 253–256. (in Ukrainian).

6. Korobko, O. M. The impact of accounting estimates in the financial

management decisions. *Journal of Zhitomir engineering university*, Exactly : ZHITI, 2001, no. 15, pp. 280 – 282. (in Ukrainian).

7. Zhuk, V.M. (2009). *The concept of accounting in the agricultural sector : monograph* / Kyiv : IAE NNC, 2009. 648 p. (in Ukrainian).

8. Amosov, O.Y. Financial security company in the current economic environment : a theoretical aspect. *Problems of Economics*, 2011, no. 4, pp. 76–80. (in Ukrainian).

Одержано 02. 03. 2016

Аннотация

Вдовенко Л.О., Черненко О.С.

Информационная составляющая обеспечения финансовой безопасности субъектов предпринимательства аграрной сферы экономики

Обоснована необходимость формирования предпринимательской среды с высоким уровнем защиты приоритетных интересов аграриев и обеспечения сбалансированного развития сельскохозяйственного производства, что достигается благодаря повышению роли информационной составляющей обеспечения финансовой безопасности при принятии управленческих решений, что будет способствовать эффективному управлению благодаря использованию информационной базы внутренней и внешней среды. Установлено, что финансовая отчетность является элементом инфраструктуры рыночной экономики, реальным средством коммуникации, с помощью которого менеджеры различных уровней могут формировать стратегию и тактику развития предприятия. Отмечено на необходимости достоверности как важной качественной характеристике информационной базы, которая снижает риск влияния внешних и внутренних угроз финансовой безопасности, и определены факторы, влияющие на ее уровень.

Установлено, что весомым информационным фундаментом финансового менеджмента в предпринимательских структурах является финансовая отчетность, которая позволяет оценивать результаты деятельности, прогнозировать направления повышения эффективности, способствует разработке и принятию взвешенных управленческих решений, поэтому ее следует рассматривать не только как инструмент обеспечения эффективного управления на всех уровнях, но и как мощную информационную базу, которая непосредственно способствует финансовой безопасности хозяйствующих субъектов отрасли и государства в целом. Успешность реализации мероприятий, направленных на обеспечение высокого уровня финансовой безопасности субъектов предпринимательства в аграрной сфере зависит от скорости и эффективности реагирования менеджмента Службы финансовой безопасности, которая взаимодействуя с учетной и экономико-правовой службой на основании формирования стратегических и текущих подходов к представлению активов, дохода, прибыли, собственного капитала формирует, обрабатывая внешнюю информацию, формирует учетную политику, совершенствует отчетную информацию, обеспечивающую высокий уровень инвестиционной привлекательности, конкурентоспособности и в целом экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова: финансовая безопасность, финансовая отчетность, финансовое состояние предприятия, управление финансовой безопасностью, угрозы, финансовые интересы.

Annotation

Vdovenko L.O., Chernenko O.S.

Information component of ensuring the financial security of business entities of the agrarian sector

The necessity of forming the business environment with a high level of protection of priority interests of farmers and ensuring a balanced development of agricultural production is substantiated. This is achieved by increasing the role of the information component of financial security in management decisions that will contribute to the effective management through the use of the information base of internal and external environment. It was found that the financial statements are part of the infrastructure of the market economy, the real means of communication by which managers at various levels can form the strategy and tactics of enterprise development. The need for reliability as an important qualitative characteristic of the information base which reduces the risk of external and internal threats to financial security was noted and the factors influencing its level were determined.

It was found that a significant information basis of the financial management in business organizations is the financial reporting. It allows evaluating the results of activities, predicting directions of increasing the efficiency, promoting the development and making informed management decisions. So, it should be regarded not only as an instrument for ensuring of good governance at all levels but also as a powerful information base which directly contributes to the financial security of business sector entities and the state as a whole. The success of the implementation of measures aimed at ensuring a high level of financial security of business entities in the agricultural sector depends on the speed and effectiveness of response of Financial Security Services Management. Interacting with the accounting, economic and legal service on the basis of the formation of strategic and current approaches to the representation of assets, income, earnings and equity capital, it forms processing external information, generates accounting policies, improves accounting information, providing a high level of investment attractiveness, competitiveness and economic security.

Keywords: *financial security, financial reporting, financial state of a company, financial management security, threats, financial interests.*

УДК: 336.77

ПРИНЦИПИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ

Н.В. Лиса, кандидат економічних наук

В.О. Непочатенко, кандидат економічних наук

А.О. Корнега, аспірант

Уманський національний університет садівництва

У статті розглядаються основні принципи кредитування, зокрема кількість, роль, сутність та їх вплив на економічні відносини між кредиторами та позичальниками., а також розкрито основну роль та сутність кредиту.

Ключові слова: *кредит, відсоткова ставка, принцип повернення кредиту, принцип забезпеченості, кредитний ризик*